

Ljudsko štetje.

Mej onimi časopisi, ki so se dosledno poganjali za to, da bi slovenski poslanci posvečevali ljudskemu štetju največjo pozornost, so bile tudi „Novice“. Žal, da se za te opomine v zadnjih petnajstih letih ni nihče zmenil, najmanj slovenski državni poslanci, ki menda res mislijo, da, kdor ima mandat, tistemu že da ljubi Bog potrebno zmožnost.

Takisto, kakor slovenski se tudi češki poslanci niso nikdar resnobno zavzeli za to, da bi se pri ljudskem štetju zagotovilo vsaj pravilno in pošteno zapisovanje, a posledica te malobrižnosti, zadene ravno češki narod najpoprej. Slovencem seveda tudi ne bo prizanešeno, to se pač samo po sebi razume.

Oficijozni listi naznanjajo namreč, da se bodo pri spravni konferencah, ki se prično prihodnji teden, razpravljalo mej drugimi tudi o razdelitvi Češke na okraje, ki bodo kolikor možno jezikovno jednotni. Vse to se zgodi na podlagi ljudskega štetja. V tistih okrajih, koder češka manjšina ne znaša 25%, veljala bo nemščina izključno in pride češčina malone ob ves upliv, a če se pomisli, da je bilo v nemških krajih naštetih veliko manj Čehov, nego jih je tam v resnici, si je lahko predstavljati, kako bodo Čehi odškodovani. Kdor bi se hotel tolažiti s tem, da spravne konference itak ne bodo imele pozitivnega vspeha, tistega opozarjamo, da tudi gospod Körber na to ne računa, da pa hoče v tem slučaju svoj jezikovni zakon oktroirati in apelirati na volilce, če bi se parlament ne udal.

Na ta način pridejo Čehi za dolgo vrsto let ob vse pravice v takozvanih nemških okrajih in zlasti ker hoče vlada nemške in mešane okraje v zakonu imenoma navesti in določiti, da more parlament ta zakon samo tedaj premeniti, če se za to izreče kvalificirana večina.

Tako se nad Čehi maščuje zanikrnost njihovih poslancev. Kolikokrat so bili ti v časopisih opominjani naj če treba tudi s silo izposlujejo, da se pri ljudskem številjenju zapisuje narodnost neobčevalni jezik in da se pravilno zapisovanje postavi pod jamstvo kazenskega zakona.

Spravi z Nemci tudi mi ne nasprotujemo, ali poštenu spravi. Taka sprava se mora skleniti na podlagi pravice, torej tudi na podlagi pristnih, nefalsificiranih podatkov v narodnostnih razmerah v posameznih kraljestvih in deželah. Ako je Nemcem do pravice, potem se ne smejo upirati poštemu ljudskemu številjenju, a ker oni tega ne store, ker se upirajo nepristrani določitvi narodnostnih razmer, je to dokaz, da hočejo, naj bo podlaga spravi laž.

Morda se letos vendar še snide parlament. Rotimo naše poslance, naj pri tej priliki store vse kar je mogoče, da izposlujejo vsaj to, da se ljudsko številjenje postavi pod garancijo kazenskega zakona.

Politični pregled.

— **Važen ministrski ukaz.** Ministerski predsednik dr. Körber je razposlal načelnikom deželnih vlad okrožnico, v katerem je označil načela po katerih hoče da se ravnajo. Ministerski predsednik zahteva, naj se uradniki strogo drže zakonov, da pa naj malenkostne pomislike opuščajajo in ugone željam, katerih iz javnih ali iz zakonskih ozirov ni zavrniti. Oblastva prve instance naj podpirajo občinstvo, da to ne bo imelo nepotrebnih stroškov in potov. Zahteva se hitra rešitev vseh agend in prijazno občevanje z vsakomur. Uradniki morajo vedno misliti, da je njihova naloga, pospeševati javni blagor, kulturno in gospodarsko korist prebivalstva. V to, pa ni dovolj, da izvršujejo svojo službo, ampak treba, da skušajo spoznati potrebe prebivalstva in da se lotijo inicijative koder je po njihovi intervenciji pričakovati ugodnega vspeha. To se najbolje doseže z vednim kontaktom s prebivalstvom. V interesu dobre in nepristranske uprave zahteva ministerski predsednik tudi to, da noben uradnik pri izvrševanju svojih uradnih dolžnostij ne kaže svojega političnega prepričanja, zunaj službe pa naj uradnik taktno postopa.

Spravne konference. — Začetek teh konferenc je določen na dan 5. februarja. Mladočehi, nemški liberalci in nemški nacionalci se jih bodo udeležili. Nemški nacionalci so svoj prvotni sklep, da se jih ne udeležijo, če se ne skliče državni zbor, premenili, Körber jim je obljubil, da skliče državni zbor 15. ali 20. februarja. Konferenc se ne bodo udeležili Schönererjanci in češki radikalci, krščanski socialisti in socialni demokratje pa sploh niso bili povabljeni. Čehi so sklenili, zahtevati na teh konferencah, da se mora jezikovno vprašanje rešiti ne samo za Češko in za Moravsko nego tudi za Šlezijo in sploh za vse dežele ki so jezikovno mešane. Ako se bodo češki zastopniki tega načelnega stališča resnično držali, potem je upati, da zmaga. Ako je „slovanska vzajemnost“ za Čeha kaj več kakor zgolj fraza, potem morajo vstrajati pri tem, zakaj v nasprotnem slučaju bi bili Slovenci in Hrvatje naravnost izgubljeni.

Vladni načrt. — „Lidove Novine“ poročajo, da je vlada pripravljena na vse eventualnosti. Ako bi spravne konference ne imele uspeha, hoče vlada predložiti državni zboru načrt jezikovnega zakona za Češko in za Moravsko. V slučaju, da ga poslanska zbornica ne odobri, bi se sistirala ustava in bi gospodska zbornica, pomnožena po zastopnikih deželnih zborov, sestavila novo ustavo.

Praška županska volitev. — Občinski svet praški je že imel tri seje, v katerih se je bil boj za županstvo, a vselej je dr. Podlipny dobil jeden glas manj, kakor staročeški kandidat dr. Srb. V soboto bo zopet volitev. To pot bo dr. Podlipny gotovo izvoljen, ker se je dr. Srb odpovedal mandatu.

Premogarski štrajk — je zadobil velikanske dimenzije in prouzročil ogromno škodo. Večina podjetnikov vzlic temu neče odnehati, dasi se vlada na vse načine trudi, da dožeže mej delodajalci in mej premogarji porazumljenje.

Rusi in Poljaki v Gališki. — Kako sovraštvo vlada mej tema slovanskima, v jedni hiši stanujočima bratoma, to se je pokazalo te dni. V Lvovu je koncentrirala v ruskem Narodnem domu Madina Slavljanska. Poljaki so siloma preprečili ta koncert, da je moralo intenvenirati vojaštvo.

Francija. — Minoli teden so se vršile volitve v senat. Zmagale so tiste republičanske stranke, ki so imele tudi do slej večino. Nacionalisti so v raznih okrajih postavili kandidate, a zmagali so samo z generalom Mercierom.

Nemčija. — Sekvestriranje nemških ladij od strani Angleške je nemški vladi prav dobro došlo. Narod je spoznal, da je državi potrebna močna mornarica. Vsled tega je tudi

izginilo tisto nasprotovanje, ki se je pojavljalo do zadnjega časa. Zvezni svet je odobril predloge, s katero se zahteva 1600 milijonov mark za pomnožitev mornarice in brez dvoma bo sedaj tudi državni zbor temu predlogu pritrdil.

Vojna v južni Afriki. — Angleži nimajo sreče in nimajo sposobnih generalov. Pred dobrimi 14 dnevi so prekoračili reko Tugelo, da osvobodijo Ladysmith. Prišlo je na raznih mestih do boja. Glavna bitka se je vnela na gori Spionkop. Angleži so to goro zavzeli, a se niso mogli na nji vzdržati. Buri so jih z granatami kar decimirali. Ker Angleži niso imeli topov, so se morali umakniti. S tem je bila vsa akcija preprečena in vsa angleška vojska je morala zopet čez reko nazaj. Izgube Angležev v tej bitki so uprav velikanske. Vztic temu pa hoče Angleška vojna nadaljevati.

Kitaj. — Kitajski cesar se je odpovedal prestolu in je bil umorjen. Novi cesar je v rokah tiste klike, ki je vsem tujcem sovražna.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

4. Tržaško pristanišče je mnogo premajhno za obstoječe razmere. Po tem pristanišču bi se moral vršiti ves promet v tujino in iz nje, kateri gre po vodni poti. To so uvideli tudi v raznih prizadetih korporacijah in tudi osrednja vlada je priznala potrebo razširjenja pristanišča. Dotični načrti so menda že izdelani ter čakajo rešitve oziroma ugodnega časa, ko bode za take potrebne investije morda tudi v državnih blagajnicah kaj denarja.

Jaz hočem potrebo razširjenja pristanišča pojasniti le z onega stališča, namreč iz stališča lesne trgovine.

Večje množine lesa odvažajo se iz Trsta po jadernicah, ker imajo jadernice to prednost, da peljejo blago tudi v taka pristanišča, kamor parniki navadno ne zahajajo. Ob neugodnem vremenu počakajo jadernice v pristanišču toliko časa, da se prikaže ugodno vreme. Posebno ta okolnost daje prednost jadernicam pred parniki.

V tržaškem pristanišču pa večje jadernice s 3 jambori ne smejo na obali — in le take velike jadernice se vpoštevajo za večji lesni izvoz. Obrežje je premajhno pri pomolih, drugo pa ne pride v poštev, ker je morje drugod preplitvo. Pomolsko obrežje je v prvi vrsti rezervirano parnikom in le v onem slučaju kadar se sme s popolno sigurnostjo računati, da v kratkem času parnika ne bode, pritisniti se smejo velike jadernice na pomolsko obrežje.

Lesno blago se mora vsled teh okolišnic nakladati na prevozne čolne, kateri prevažajo les od brega do zunaj zasidranih jadernic. Vkrčevanje je vsled tega silno otežkočeno, jako zamudno in jako drago, brez ozira na vremenske nezgode, ktere se pri počasnem vkrčevanju tako rade pripete.

Brez ozira na druge obče priznane potrebe za razširjenje vporabljivega obrežja v Trstu kliče zlasti lesni eksport po hitrem zboljšanju ondotnih razmer. Vsled tega predlagam: Zbornica naj se obrne do c. k. trgovinskega ministerstva z vlogo, v kateri opozarja na nedostatke vsled premajhnega obrežja v Trstu zlasti z ozirom na lesno trgovino ter prosi pospeševanja rešitve pristaniščne razširjave.

Prov. predsednik Ivan Baumgartner pripomni, da se je pri neki seji pri trgovinskem ministerstvu, katere se je kot zbornični odposlanec udeležil, zelo potegoval za pospeševanje prometa v Trst. Opozarjal je na nedostatke v tržaškem pristanišču in zlasti nujno priporočal drugo železniško zvezo s Trstom in pa da se brodarstvo v Trstu podpira. Da res slabo stoji s tržaškim pristaniščem, kaže dejstvo da je Trst leta 1887 zavzemal deveto mesto pristanišč v Evropi, l. 1897 pa že sedemnajsto. Govornik toplo podpira predloge poročevalca.

Predlogi se sprejmejo.

XXIII. Zbornični tajnik poroča, da je muzealni kustos, profesor Alfonz Müllner iz zapisnikov vicedomskega in deželnega arhiva sestavil zgodovino kranjske trgovine z žitom od 16. stoletja naprej in zgodovino regulovanja Save in Ljubljane za cesarja Karola IV. in cesarice Marije Terezije. Ker bi po zapiskih urejeni opis, kako se je trgovina z žitom razvijala, in njena zgodovina brezdvomno mnogo zanimala, je želel, da se ista natisne. Odsek nasvetuje torej: Za 500 iztisov naj se da 100 gld. — Predlog se sprejme.

XXIV. Poročilo o neki prošnji za napravo tiskarnice v omejenem obsegu se je po daljši debati, katere so se udeležili gospodje: Lenarčič, Baumgartner Pauer, Krajec in Stare, na predlog prvoimenovanega vrnilo odboru, da o njem na novo pozveduje in poroča.

Kmetijstvo.

O izdelovanju sira.

Da bo naša sirarska obrt uspešnejša in se dvigne na višjo stopnjo popolnosti, se moramo veliko bolj kakor doslej ozirati na njene določene in gotove predpogoje. Ti predpogoji so: dobro opravljena sirarnica s potrebnim orodjem, dobra studenčnica v bližini, dobro mleko in v resnici izučen in vešč sirar. — Kakor važno je dobro mleko, brez katerega se ne da narediti sir prve kakovosti, isto tako je važen vešč in priden sirar, ki svoj poklic do dobrega spozna, ki natančno opazuje lastnosti mleka, kakor tudi vse pojave pri sirjenju; pri tem opazuje različne uspehe, spoznava njih vzroke in jih pravilno presoja. Vsak sicer bi moral imeti knjigo, v katero bi zapisoval vsa strokovna opazovanja.